

VI. ДО ДЖЕРЕЛ

Андрій Блануца
(Київ)

ПРИВІЛЕЙ ВЕЛИКОГО КНЯЗЯ ЛИТОВСЬКОГО ВІТОВТА ПАНУ ІЛЛІ ВЯЧКОВИЧУ НА ВОЛИНСЬКІ МАЄТНОСТІ

Документальна спадщина великого князя литовського Вітовта в тій частині, що стосується українських територій, становить важливе джерело для дослідження різних аспектів литовської політики щодо українських земель Великого князівства литовського (далі – ВКЛ). Оригінальні документи, що вийшли з канцелярії Вітовта, у переважній своїй більшості відомі дослідникам. Розширення ж джерельної бази Вітовтової політики щодо України можливе в основному за пізнішими копіями та підтвердженнями його наступників. Саме в даній публікації і пропонується привілей Вітовта, підтверджений Сигізмундом II Августом у 1547 р.

Указаний документ ввійшов до 22 книги записів Литовської метрики, що зберігається у Російському державному архіві давніх актів (Ф. 389. – Оп. 1. – Од. зб. 22.). Згідно з наказом великого князя литовського та короля польського Сигізмунда II Августа, у 1547 р. всі землевласники Волинської землі зобов'язувалися представити до великокнязівської канцелярії документи, що підтверджували право власності чи володіння їхніми маєтностями. Одним із волинських землевласників виявився кн. Олександр Порецький. Саме він і доставив до канцелярії ВКЛ привілей Вітовта, наданий пану Іллі Вячковичу. Вочевидь, що вказані у привілеї маєтності й тримав сам кн. Порецький, а привілей Вітовта став доказом його прав на волинські маєтності, які він успадкував чи набув від нащадків пана І. Вячковича.

Привілей в.к.л. Вітовта складений за стандартною формулою документів надавчого характеру. Формуляр документу включає початковий протокол (присутня інституція), основний текст (преамбула, промульгація, нарація, диспозиція, корборація), заключний протокол (дата), часткові свідчення відсутні. Особливо цікава для дослідників наративна частина документу, в якій в.к.л. Вітовт вказує маєтності, якими жалує пана І. Вячковича, а також розпорядження щодо здійснення одержувачем судочинства та митної політики на вказаних маєтностях.

Археографічна публікація документу здійснюється згідно з дипломатично-критичним методом та відповідності із запропонованими В. Німчуком „Правила видання пам'яток, писаних українською мовою та церковнослов'янською української редакції” (К., 1995).

ДОКУМЕНТ

*Російський державний архів давніх актів. – Ф. 389. – Оп. 1. – Од. зб. 22.
– Арк. 6 зв.–7.*

[Арк. 6 зв.] Кн(а)зь Александро Порейцкый покладалъ и оказывалъ | привилей, который нижей написанъ |

Привилей пану Ильи Вячъковичу на село *Порицко*, | дрдгое *Порицко*, *Гриновичи*, *Трѣбки* въ *Володимѣр* | скомъ поветѣ, на *Ворочичин*, *Трыстен*, *Стыден* | в *Лѣцкомъ* поветѣ вечнымъ правомъ |

М(и)л(о)стыю Божю мы княз великий *Витовт* |

Чинимъ знаменито и даемъ ведати симъ нашимъ листомъ | кождомъ добромъ нинешнимъ и потомъ бѣдѣчимъ, хто нас | ѓзрыть или чтѣчи въслышитъ, комѣ его бѣдѣть потребно. | Видѣв есмо знаменитѣю слѣжѣбѣ намъ вернѣю, николи не омеи | канѣю н(а)шого верного пана Ильи Вячъковича, и мы порадили з на | шою верною Радою со кн(а)змии и и п(а)ны даемъ. И дали есмо предречономѣ | панѣ Ильи Вячъкевичѣ за его вернѣю слѣжѣбѣ село *Влодимѣрскомъ* | поветѣ *Порицъко* и дрдгое *Порицъко*, *Гриновичи*, *Трѣбки*, а въ *Лѣц* | комъ поветѣ *Ворочичинъ*, *Трыстен*, *Стыден*. Дали есмо таа села | со всѣми доходы и приходы з данми, з мыты, ничого на себе не вы | менаа, с пашнами, з сеножатьми, з лѣсы, з лѣги, з дѣбровами, из | бортными земѣлами, з ловы, из ловищи, из бобровыми гоны, с озеры, з ре | ками, из криницами, с потоки, ставы и со всѣми пожитъки и по | датъми, што к тымъ селомъ слѣшало и тагло и такожъ, што может | собе примышлити и розширити, на новомъ корени посадити. И дали¹ есмо | таа села панѣ Ильи Вячъкевичѣ вечно и непорѣшно емѣ и его жонѣ, | и его детемъ, и близкимъ, и счѣдомъ вольно во всѣхъ именахъ | комѣ отъдати и продати, и заменити, и и под(а)(в)ши отъдати || [Арк. 7] пан *Ильа* и его близки **ѣ** по немъ бѣдѣчие. А ещо з нашей ласки для его вернѣной слѣжѣ | бы отъпѣстили есмо воловщинѣ и акъ вѣчно панѣ Ильи и его близкимъ. | А въ тыхъ именахъ слѣдѣ не гонити, комѣ шкода за своимъ поиди, а пана | Ильинымъ людемъ слѣдѣ не братии, а и роспѣстокъ вл(а)д(ы)цы не давати. | А хто соль везетъ отъ воза грошъ мыта, а коли омынетъ гроша два, е | да через его земѣлю двадцать грошей промыты отъ воза. А при том | были светъки Рада наша: воевода *вилѣнский пан Дидикголдъ*, панъ | *остикъ*, панъ *Бѣтрымъ*, панъ *Кгѣзгалъ*. П(и)сан ѓ Вильни в лета 6|415 май 20 дѣн. А для твердости вышѣй писаныхъ речей | к семѣ листѣ приложили печать нашѣ.

КОМЕНТАР:

Вячкович Илья – пан, волинський землевласник, великокнязівський дворянин.

Порицъке – село Володимирського повіту Волинського воєводства.

Гриновичі – село Володимирського повіту Волинського воєводства.

Трубки – село Володимирського повіту Волинського воєводства.

Ворочичин – (Ворочнин), село Луцького повіту Волинського воєводства, суч.

¹ Слово вписане над рядком.

село Рожищенського р-ну Волинської обл.¹

Тристен – (Тристенъ), село Луцького повіту Волинського воєводства, суч. село Рожищенського р-ну Волинської обл.²

Стиден – село Луцького повіту Волинського воєводства.

Дидикголт – пан, воєвода віленський.

Остик (Григорій Станкович) – пан, маршалок господарський і дворний, державця троцький³.

Бутрим – пан, маршалок господарський, староста смоленський⁴.

Кезгайло (Кезгайло Михайло) – великокнязівський канцлер і писар, намісник смоленський, воєвода віленський⁵.

---

¹ Литовська метрика. Книга 561. Ревізія українських замків 1545 року / Підготував В. Кравченко. – К., 2005. – С. 561.

² Литовська метрика. Книга 561... – С. 586.

³ Urzędnicy centralni i dostojnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV – XVIII wieku: Spisy / Oprac. H. Lulewicz i A. Rachuba. – Kórnik, 1994. – S. 227.

⁴ Urzędnicy centralni i dostojnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego... – S. 202.

⁵ Ibidem. – S. 214.